

Nastavak recesije*

Pad gospodarske aktivnosti u 2010. godini

Bruto domaći proizvod je u 2010. godini bio za 1,2 posto manji u odnosu na 2009. godinu. Promatrajući kretanja tijekom godine, zapaža se oporavak aktivnosti u trećem tromjesečju, ali i njeno ponovno smanjenje u četvrtom. Nakon što je, prema desezoniranim podacima, u drugom tromjesečju 2010. ukupna ekonomska aktivnost smanjena za 0,4 posto u odnosu na prethodno tromjesečje, u trećem se povećala za 1,6 posto da bi se u četvrtom ponovno smanjila za 1,0 posto. Negativnim je gospodarskim kretanjima u prošloj godini najviše pridonio pad investicijske aktivnosti. Nasuprot tome, pozitivan je doprinos kretanju ukupne ekonomske aktivnosti dala jedino međunarodna razmjena. Povećanje je izvoza, uz istovremeno smanjenje uvoza, za posljedicu imalo smanjenje vanjskotrgovinskog deficita.

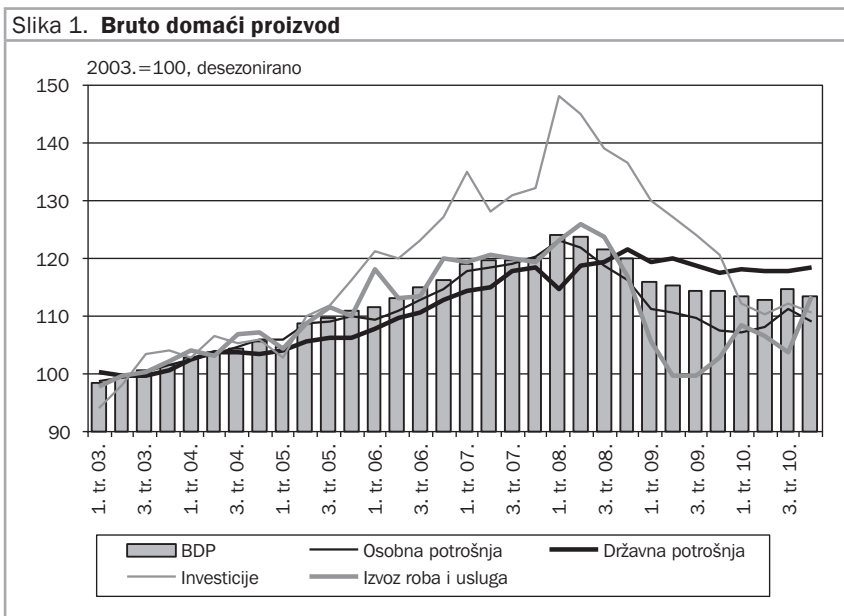
Osobna je potrošnja u 2010. godini smanjena za 0,9 posto na međugodišnjoj razini. Analiza desezoniranih podataka pokazuje kako je u posljednjem tromjesečju 2010. godine, nakon pozitivnih stopa rasta zabilježenih u drugom i trećem tromjesečju, uslijedio pad osobne potrošnje. Naime, ona se u drugom tromjesečju 2010. godine povećala za 0,8 posto u odnosu na prethodno tromjesečje, u trećem za 2,8 posto, da bi se u četvrtom tromjesečju smanjila za 1,9 posto. Spomenuta su kretanja ponajprije uvjetovana povećavanjem nezaposlenosti, smanjivanjem raspoloživog dohotka i potrošačkog optimizma stanovništva.

* Prilog su pripremili Tanja Broz, Goran Buturac, Ivana Rašić Bakarić, Sunčana Slijepčević (Ekonomski institut, Zagreb), Dinko Pavuna i Dragica Smilaj (Ministarstvo financija Republike Hrvatske).

Državna potrošnja je u 2010. godini smanjena za 0,8 posto na međugodišnjoj razini, što je prva negativna godišnja stopa rasta u posljednjih deset godina. Unatoč tome, analiza kretanja državne potrošnje ukazuje na njen blagi oporavak u drugoj polovici godine. Tako je razina državne potrošnje u drugom tromjesečju bila manja za 0,4 posto u odnosu na prethodno tromjesečje, da bi u trećem porasla za 0,1 posto, a u četvrtom za 0,4 posto.

Investicijska je aktivnost s međugodišnjim padom od 11,3 posto dala najznačajniji negativan doprinos ukupnim gospodarskim kretanjima u 2010. godini. Nepovoljna kretanja investicijske aktivnosti potvrđuju i desezonirani podaci. Nakon usporavanja negativnog trenda u drugom tromjesečju te oporavka u trećem, u posljednjem je tromjesečju došlo do smanjenja investicija. Tako se u drugom tromjesečju 2010. godine investicijska aktivnost smanjila za 1,9 posto u odnosu na prethodno tromjesečje, u trećem se povećala za 1,7 posto, da bi se posljednjem tromjesečju smanjila za 1,2 posto.

Realni se izvoz roba i usluga u 2010. godini povećao za 6,0 posto na međugodišnjoj razini, a uvoz smanjio 1,3 posto. Takva su kretanja za posljednicu imala nastavak smanjenja deficita računa platne bilance. Prošla je godina završila s deficitom tekućeg računa platne bilance u visini od 654,3 milijuna eura, što je 74 posto manje u odnosu na 2009. godinu. Udio je deficita tekućeg računa platne bilance u BDP-u na kraju 2010. godine iznosio 1,4 posto. Za usporedbu, na kraju 2009. taj je udio iznosio 5,5 posto. Promotri li se desezonirani podaci, vidljivo je da je realni izvoz roba i usluga u drugom tromjesečju 2010. godine smanjen za 1,5 posto u odnosu na prethodno tromjesečje, u trećem za 2,7 posto, da bi se u četvrtom povećao za 9,4 posto. S druge strane, uvoz roba i usluga se u drugom tromjesečju 2010. godine smanjio za 3,5 posto u odnosu na prethodno tromjesečje, u trećem se povećao za 6,1 posto da bi se u posljednjem tromjesečju ponovno smanjio, i to za 0,4 posto.

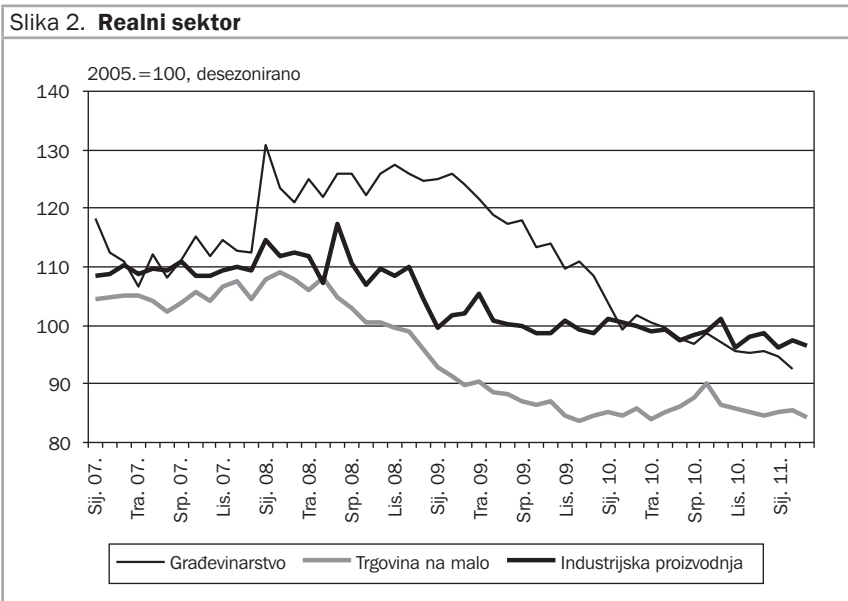

Napomena: Desezonirano metodom X11ARIMA (Statistics Canada).
 Izvor za originalne podatke: Državni zavod za statistiku.

Smanjenje industrijske proizvodnje u prvom tromjesečju

Ukupna se industrijska proizvodnja u prvom tromjesečju ove godine smanjila za 3,6 posto u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Desezonirani podaci također potvrđuju nepovoljna kretanja. Nakon blagog oporavka aktivnosti u trećem tromjesečju prošle godine, kada je zabilježeno povećanje proizvodnje od 0,8 posto u odnosu na prethodno tromjesečje, u četvrtom se tromjesečju proizvodnja smanjila za 1,6 posto, a u prvom tromjesečju ove godine za 1,1 posto. U svim je vodećim industrijskim sektorima u prvom tromjesečju 2011. zabilježen pad proizvodnje na međugodišnjoj razini. U prerađivačkoj industriji, najvažnijoj sastavnici ukupne industrijske proizvodnje, aktivnost je smanjena za 3,1 posto, u rudarstvu i vađenju za 4,8 posto, dok je u opskrbi električnom energijom, plinom i vodom proizvodnja smanjena za 3,6 posto. Unatoč oporavku inozemne potražnje, izostao je rast domaće industrijske proizvodnje. Razloge valja tražiti u vrlo slaboj domaćoj

potražnji, ali i nedovoljnoj izveznoj orijentiranosti domaćeg gospodarstva. Analiza kretanja glavnih grupa industrijskih proizvoda pokazuje da je u odnosu na siječanj i veljaču 2011. povećanje proizvodnje u ožujku zabilježeno kod trajnih i netrajnih proizvoda za široku potrošnju te kod kapitalnih proizvoda. Istovremeno je smanjenje proizvodnje ostvareno kod intermedijarnih proizvoda i energije. Oporavak je industrijske proizvodnje u narednom razdoblju teško ostvariv bez jačanja izvezne orijentiranosti i poticanja novih investicija u industrijskom sektoru.

Napomena: Desezonirano metodom X11ARIMA (Statistics Canada).
 Izvor za originalne podatke: Državni zavod za statistiku.

Stagnacija maloprodaje u prvom tromjesečju

Izložena posljedicama gospodarske recesije, trgovina na malo je od sredine 2008. godine doživjela značajan pad realnog prometa. Promjena negativnih trendova je nastupila u prvoj polovici 2010., a naročito u vrijeme ljetnih mjeseci, kada je relativno uspješna turistička sezona potakla rast aktivnosti. Završetkom turističke sezone uslijedilo je postupno smanjivanje prodaje, koje je zaustavljeno u prvom tromjesečju ove godine uslijed stagnacije

aktivnosti. Nakon što se u četvrtom tromjesečju 2010. prodaja smanjila za 3,2 posto u odnosu na prethodno tromjesečje, u prvom se tromjesečju ove godine razina aktivnosti zadržala na približno istoj razini. Zaustavljanje negativnog trenda u prvom tromjesečju ove godine najvećim je dijelom posljedica baznog učinka budući da je domaća potražnja još uvijek slaba zbog nepovoljnih kretanja na tržištu rada i potrošačkog pesimizma. Promatrajući na godišnjoj razini kretanja po djelatnostima u prva dva mjeseca, zapaža se značajan rast prodaje motornih goriva i maziva, što se značajnim dijelom može pripisati rastu cijena nafte i naftnih derivata. Istovremeno se blago smanjila prodaja u nespecijaliziranim prodavaonicama živežnim namirnicama, koje čine najveći udio u ukupnoj maloprodaji. To se djelomice može objasniti posljedicama recesije i supstitucijom skupljih proizvoda jeftinijim. U narednim će mjesecima razina aktivnosti u trgovini na malo ovisiti i o uspješnosti turističke predsezone i sezone. Ipak, dugoročniji je rast trgovine na malo teško ostvariv bez oporavka tržišta rada, rasta raspoloživog dohotka i buđenja potrošačkog optimizma.

Nastavak recesije u građevinarstvu

Podaci o obujmu građevinskih radova i broju izdanih građevinskih dozvola pokazuju da je građevinarstvo i dalje pogođeno recesijom. Tako je u prva dva mjeseca ove godine obujam građevinskih radova bio manji za 7,7 posto u odnosu na isto razdoblje 2010. godine. Istovremeno je pad ukupnog broja izdanih odobrenja za građenje iznosio 9,6 posto. Promatrajući samu strukturu obavljenih radova prema vrstama građevina, 48,8 posto se odnosilo na radove na zgradama, a 51,2 posto na radove na ostalim građevinama. Uz značajno usporevanje izgradnje državnih infrastrukturnih projekata, doprinos nepovoljnim kretanjima građevinskog sektora dalo je i osjetno smanjenje domaće potražnje za novim stambenim jedinicama. Tako se na tržištu nekretnina i dalje nalazi veliki broj neprodanih stambenih jedinica, što se može pripisati padu raspoloživog dohotka, nepovoljnim uvjetima kreditiranja, potrošačkom pesimizmu o kretanju budućeg dohotka te očekivanju dijela kupaca o padu cijena nekretnina. Oporavak je građevinskog sektora u narednom razdoblju najvećim dijelom uvjetovan

dinamikom ukupnog gospodarskog oporavka i zaustavljanjem nepovoljnih trendova na tržištu rada.

Smanjen broj noćenja domaćih turista

Iako su turistički dolasci u prva dva mjeseca ove godine povećani za 3,1 posto u odnosu na isto razdoblje 2010., broj je noćenja smanjen za 4,4 posto. U ukupnoj strukturi noćenja strani su turisti ostvarili 47,8 posto noćenja, a domaći 51,2 posto. Pad ukupnog broja noćenja u prva dva mjeseca može se prije svega pripisati recesiji domaćeg gospodarstva i slaboj domaćoj potražnji. Nasuprot tome, gospodarski je oporavak naših najemitivnijih tržišta dao pozitivan doprinos ukupnim kretanjima turističkog sektora. Noćenja su stranih gostiju u prva dva mjeseca povećana za 1,0 posto na međugodišnjoj razini, dok su noćenja domaćih gostiju smanjena za 8,8 posto. Rezultati ovogodišnje turističke sezone imat će značajan utjecaj na ukupna gospodarska kretanja, prije svega na BDP, trgovinu na malo, deficit tekućeg računa bilance plaćanja i ostvarivanje proračunskih prihoda.

Slab porast vanjskotrgovinske robne razmjene

Ukupna se robna razmjena Hrvatske s inozemstvom u prva dva mjeseca ove godine povećala za 1,8 posto u odnosu na isto razdoblje 2010. godine. Unatoč povećanjima ukupne vanjskotrgovinske robne razmjene, potrebno je primijetiti da još uvijek nisu dosegnute razine robne razmjene iz razdoblja prije gospodarske krize. Povećanje je robne razmjene prije svega rezultat rasta izvoza. Tako se kunska vrijednost robnog izvoza u prva dva mjeseca ove godine povećala za 3,9 posto na međugodišnjoj razini. Analiza izvoza prema međunarodnoj klasifikaciji ekonomske namjene proizvoda pokazuje da je povećanje robnog izvoza najvećim dijelom potaknuto većim izvozom hrane i pića, industrijskih materijala te kapitalnih proizvoda (osim prijevoznih sredstava). Nasuprot tome je zabilježeno znatno smanjenje izvoza prijevoznih sredstava, od čega je najveći pad zabilježen u izvozu brodova. Osim toga, smanjen je i izvoz goriva i maziva te proizvoda za široku potrošnju.

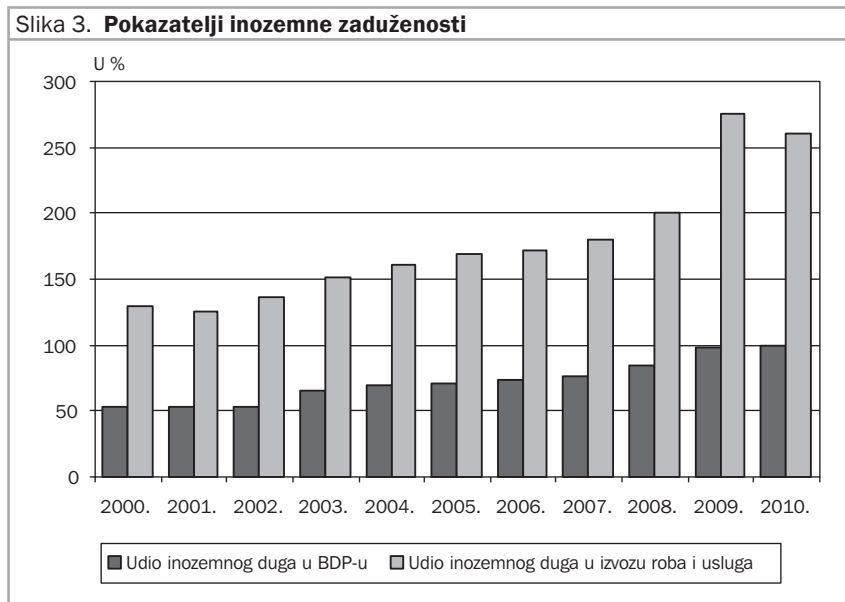
Robni se uvoz izražen u kunama povećao u prva dva mjeseca ove godine za 0,5 posto na međugodišnjoj razini. U tom se razdoblju najviše povećao uvoz industrijskih materijala, dok se najviše smanjio uvoz goriva i maziva. Kao rezultat ovakvih kretanja robnog izvoza i uvoza, deficit se u prva dva mjeseca ove godine smanjio za 4,5 posto u odnosu na isto razdoblje 2010. godine.

Rast inozemne zaduženosti

Ukupni je inozemni dug na kraju 2010. godine dosegao 45,8 milijardi eura, što je dosada najviša zabilježena razina duga. Udio ukupnog inozemnog duga u bruto domaćem proizvodu je povećan s 98,3 posto u 2009. na 99,7 posto u 2010. godini, što potvrđuje nastavak negativnih kretanja inozemne zaduženosti. Kao pokazatelj zaduženosti može se promatrati i udio inozemnog duga u izvozu roba i usluga s obzirom da bi se devizna sredstva ostvarena izvozom trebala koristiti za otplatu jednog dijela dospjelog duga. Udio inozemnog duga u izvozu roba i usluga je smanjen s 276,1 posto u 2009. na 260,1 posto u 2010. godini.

Ukupni je inozemni dug svih sektora bio za 2,6 posto veći na kraju 2010. nego na kraju 2009. godine. Najviše se povećalo inozemno zaduženje države. Dug države prema inozemstvu je bio za 14,9 posto veći na kraju 2010. nego krajem 2009. godine. Pritom je povećanje ostvareno u drugoj polovici 2010. godine. Država se i u ovoj godini nastavila zaduživati u inozemstvu. U ožujku je plasirala desetogodišnju obveznicu u vrijednosti 1,5 milijardi dolara na američkom tržištu, a planira se zaduživati i u narednim godinama. Tako je u «Pretpristupnom ekonomskom programu 2011.-2013.» navedeno da će se ukupni javni dug povećati s 41,6 posto bruto domaćeg proizvoda u 2010. godini na 44,2 posto u 2011. i zatim na 46,3 posto u 2012. godini. Pritom se planira povećanje inozemnog dijela javnog duga s 14,3 posto BDP-a u 2010. na 15,9 posto u 2011. i 18,2 posto u 2012. godini. Osim središnje države, banke i ostali domaći sektori (uključujući izravna ulaganja) su također povećali svoje zaduženje prema inozemstvu tijekom 2010. godine. Tako se dug ostalih domaćih sektora na koncu 2010. povećao

za 1,1 posto u odnosu na kraj 2009. godine. Istovremeno se inozemni dug banaka povećao za 0,8 posto.

Izvori za originalne podatke: Hrvatska narodna banka i Državni zavod za statistiku.

Nastavak rasta nezaposlenosti...

Negativna kretanja na tržištu rada, koja su obilježila 2010. godinu, nastavila su se i u prva dva mjeseca ove godine. U veljači je registrirano 1.378.176 zaposlenih osoba, što je za 0,4 posto manje u odnosu na siječanj. Istovremeno je broj nezaposlenih osoba registriranih pri Hrvatskom zavodu za zapošljavanje bio za 0,6 posto veći nego u siječnju. Registrirana je stopa nezaposlenosti iznosila 19,6 posto, što je najviše od travnja 2003. godine.

Kao posljedica negativnih kretanja cjelokupne ekonomske aktivnosti, zaposlenost je u 2010. godini u prosjeku smanjena za 4,4 posto u odnosu na 2009. Najveće je smanjenje zabilježeno u sektoru osiguranih poljoprivrednika (8,4 posto), zatim u sektoru obrtnika i slobodnih zanimanja (8,1 posto), dok se broj zaposlenih osoba u sektoru pravnih osoba u prosjeku

smanjio za 3,5 posto. Smanjenje broja zaposlenih popraćeno je povećanjem broja nezaposlenih osoba za 14,9 posto na međugodišnjoj razini. Analiza podataka na mjesečnoj razini također potvrđuje nepovoljna kretanja na tržištu rada. Smanjivanje je broja zaposlenih započelo u srpnju i nastavilo se sve do konca godine. Tako je broj zaposlenih u prosincu bio manji za 62.901 u odnosu na srpanj.

Okvir 1. **Međunarodno okruženje**

Prema podacima Eurostata, BDP EU-27 se u četvrtom tromjesečju 2010. godine povećao za 0,2 posto u odnosu na treće tromjesečje. Pozitivnim je ukupnim kretanjima najviše pridonijelo poboljšanje vanjskotrgovinske razmjene. Izvoz je u četvrtom tromjesečju 2010. godine porastao za 1,8 posto u odnosu na prethodno tromjesečje. Osim toga, povećanje gospodarske aktivnosti u posljednjem tromjesečju 2010. potaknuto je i rastom osobne potrošnje za 0,3 posto u odnosu na prethodno tromjesečje te državne potrošnje za 0,3 posto. Jedino je investicijska aktivnost oslabila. Nakon dva uzastopna tromjesečja s pozitivnim stopama promjene, investicije su se u četvrtom tromjesečju smanjile za 0,8 posto u odnosu na prethodno tromjesečje. Međutim, podaci za siječanj 2011. godine pokazuju da se građevinska aktivnost povećava, pa se može očekivati oporavak investicija.

Cijene u Europskoj uniji rastu, prije svega zbog povećanja cijena energenata. Godišnja inflacija je u ožujku iznosila 3,1 posto. Zato je Europska središnja banka u travnju povećala kamatne stope nakon što su više od dvije godine bile nepromijenjene. U nastavku se godine ne očekuju veće promjene u vođenju monetarne politike Unije.

Sve države EU-27 su na putu izlaska iz recesije, osim Grčke, koja jedina i dalje bilježi pad gospodarske aktivnosti više od dva uzastopna tromjesečja. Stručnjaci Međunarodnog monetarnog fonda očekuju da će gospodarstvo EU-27 ostvariti rast od 1,7 posto u 2011. i 2,0 posto u 2012. godini.

Izvori: Eurostat, Europska središnja banka, Monthly Bulletin, travanj 2011., Međunarodni monetarni fond, World Economic Outlook Update, siječanj 2011.

... uz smanjenje plaća

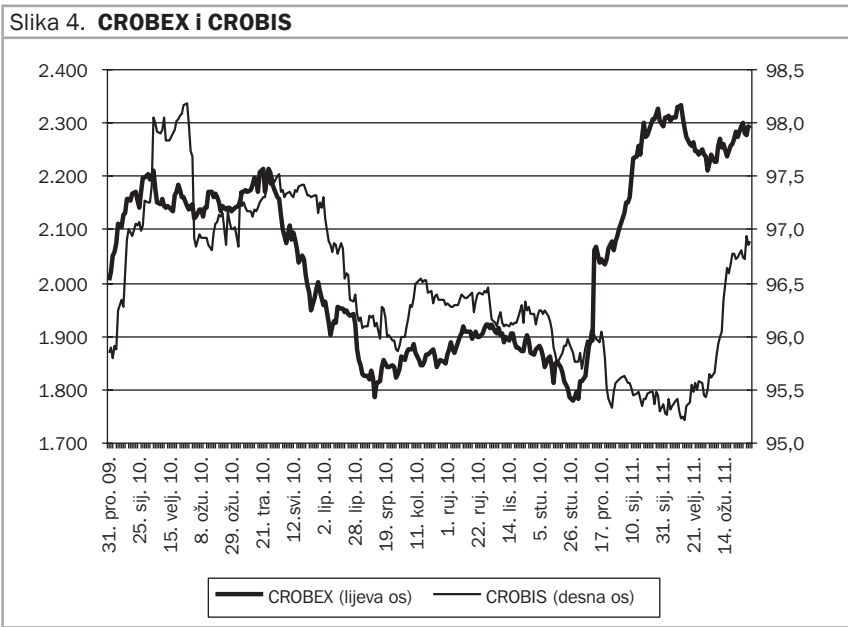
Realne su se bruto plaće u 2010. godini u prosjeku smanjile za 1,5 posto u odnosu na 2009. godinu. U istom su razdoblju realne neto plaće pale za 0,5 posto. Prosječna je mjesečna neto plaća isplaćena u siječnju 2010. godine iznosila 5.342 kune, što u odnosu na siječanj 2009. godine predstavlja nominalni rast od 1,6 posto i realni pad od 0,3 posto. Analiza kretanja po djelatnostima pokazuje da su najveća realna smanjenja plaća zabilježena u upravljačkim djelatnostima i djelatnostima savjetovanja u vezi s upravljanjem, djelatnostima proizvodnje računala te elektroničkih

i optičkih proizvoda, kao i u ostalim stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima. Istovremeno su najveća povećanja realnih neto plaća ostvarena u djelatnosti popravka i instaliranja strojeva i opreme, vodenom prijevozu, duhanskoj industriji te financijskim djelatnostima i djelatnostima osiguranja.

Stabilan rast plasmana usprkos usporavanju rasta novčane mase

Međugodišnja se stopa rasta novčane mase nakon listopada 2010. godine ponovno počela smanjivati te je u veljači 2011. iznosila 1,5 posto. Glavni razlog je spori rast depozitnog novca, čija se stopa rasta spustila s 20,9 posto u rujnu 2010. na 1,8 posto u veljači 2011. Time je novčana masa ostala i dalje značajno manja (za 14,6 posto) od maksimuma ostvarenog na kraju 2007. godine. Usporavanje rasta bilježe i ukupna likvidna sredstva, s 5,1 posto u listopadu 2010. godine na 3,7 posto u veljači 2011. godine. Na takvo je kretanje, osim novčane mase, snažno utjecalo i smanjivanje stope rasta deviznih depozita s 9,8 na 6 posto, dok se štedni i oročeni depoziti na određeni način oporavljaju budući da je njihova međugodišnja stopa pada ublažena sa 16,5 posto u listopadu prošle na 1,5 posto u veljači ove godine. Za razliku od novčane mase i ukupnih likvidnih sredstava, plasmani banaka nebankarskom sektoru zadržavaju relativno stabilan međugodišnji rast posljednjih mjeseci. On je u prosincu 2010. iznosio 6,8 posto, a u veljači 2011. 6,4 posto, čime su plasmani ostvarili najvišu ikad zabilježenu vrijednost od 247,6 milijardi kuna. Međugodišnja je stopa rasta kredita stanovništvu i trgovačkim društvima u veljači 2011. godine blago smanjena u odnosu na kraj 2010. godine te je iznosila 3,3, odnosno 9,3 posto. S ciljem poticanja oporavka gospodarstva kroz jačanje kreditiranja trgovačkih društava, HNB je u ožujku 2011. godine spustila stopu minimalno potrebnih deviznih potraživanja s 20 na 17 posto, čime je dodatno oslobođeno 850 milijuna eura. To bi trebalo djelovati na pad kamatnih stopa (kroz povećanu deviznu likvidnost) i, uz oporavak potražnje, na ponovno povećanje međugodišnjih stopa rasta monetarnih i kreditnih agregata.

potrebnih deviznih potraživanja banaka i povećane ponude eura od strane institucionalnih investitora. Zbog stabilnog kretanja tečaja u prvom tromjesečju 2011. godine, HNB nije imala potrebu reagirati na deviznom tržištu.

Izvor: Zagrebačka burza (www.zse.hr).

Zaustavljen rast CROBEX-a

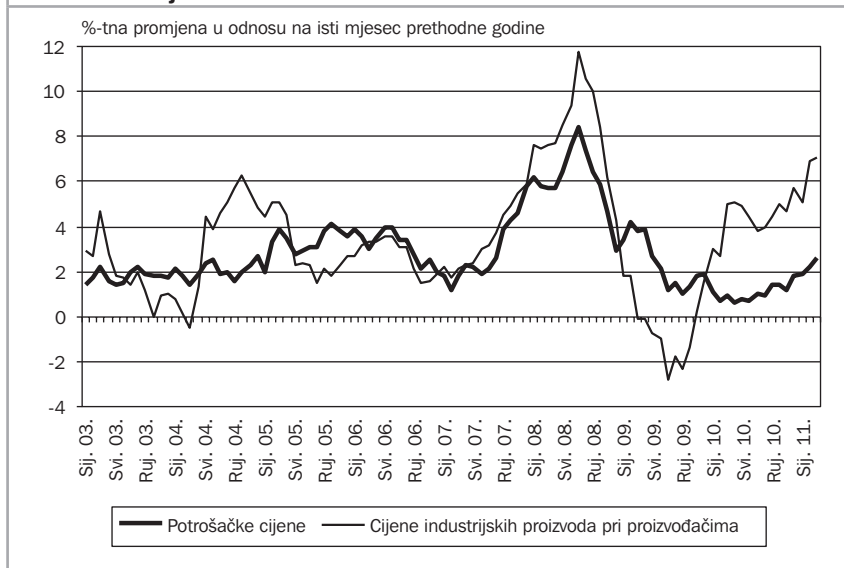
Od prosinca 2010. do sredine veljače 2011. burzovni indeks Zagrebačke burze, CROBEX, imao je izraziti trend rasta, uz povećanje od 30,8 posto. U ostatku prvog tromjesečja ove godine rast CROBEX-a je zaustavljen te je tromjesečje završio s 1,9 posto nižom vrijednosti od maksimuma iz sredine veljače, kada je dosegao 2333,8 bodova, što je zadnji put zabilježeno u studenom 2008. godine. Razlog nedavnog porasta CROBEX-a je kretanje cijene dionice INA-e, koja ima značajan udio u indeksu. Borba za preostale dionice INA-e djelovala je pozitivno na ostale dionice na tržištu. Uz porast CROBEX-a, rastao je i promet dionicama na Zagrebačkoj burzi. U prvom tromjesečju 2011. on je iznosio 2,4 milijarde kuna, što predstavlja porast

od 10,7 posto u odnosu na zadnje tromjesečje 2010. godine i najviši promet od drugog tromjesečja 2009. CROBIS, obveznički indeks Zagrebačke burze, koji je imao trend pada veći dio 2010. godine, stabilizirao se početkom 2011. godine te je zbog povećane likvidnosti financijskog tržišta (uslijed odluka HNB-a) u ožujku počeo snažno rasti te je na kraju prvog tromjesečja dosegnuo 96,9 bodova, što znači da se u mjesec dana povećao za 1,5 posto.

Povećanje stope inflacije

Cijene dobara i usluga namijenjenih osobnoj potrošnji, mjerene indeksom potrošačkih cijena, povećale su se u ožujku 2011. godine za 0,8 posto u odnosu na veljaču, pri čemu su cijene dobara porasle 1,0 posto, dok su se cijene usluga smanjile 0,1 posto. Radi se o relativno visokom mjesečnom rastu cijena, većem nego u prva dva mjeseca 2011. kada je rast potrošačkih cijena iznosio isto tako značajnih 0,6 posto i 0,5 posto. U odnosu na razinu zabilježenu godinu dana prije, rast je cijena u ožujku dosegnuo 2,6 posto, što predstavlja najvišu godišnju stopu inflacije izmjerenu od svibnja 2009. godine. U ožujku je najveći doprinos povećanju potrošačkih cijena na mjesečnoj razini došao od sezonskog povećanja cijena odjeće i obuće za 4,4 posto. Valja izdvojiti i značajan mjesečni porast cijena goriva i maziva za osobna vozila od 3,6 posto, porast cijena prehrane od 0,5 posto, cijena tekućih goriva od 5,9 posto te cijena duhana od 1,1 posto. Unutar kategorije prehrane, na koju otpada 28,4 posto prosječne potrošačke košarice, ističe se rast cijena kruha i žitarica (1,5 posto), cijena voća (2,3 posto) te cijena ulja i masti (2,4 posto), dok su, s druge strane, najveći utjecaj na ublažavanje mjesečne stope inflacije imale cijene povrća, koje su smanjene 1,5 posto. Na međugodišnjoj razini, na rast su cijena u ožujku najviše utjecale cijene prehrane s porastom od 4,4 posto, posebice cijene mlijeka, sira i jaja (povećanje od 6,4 posto), cijene ulja i masti (22,8 posto) te cijene kruha i žitarica (4,7 posto). Značajan doprinos je došao i od cijena goriva i maziva za osobna vozila, koje su porasle 16,2 posto. Povećanje stope inflacije zabilježeno prethodnih mjeseci ponajprije odražava pojačanje uvoznih pritiska u obliku viših cijena hrane i energije u svijetu.

Slika 5. **Inflacija**

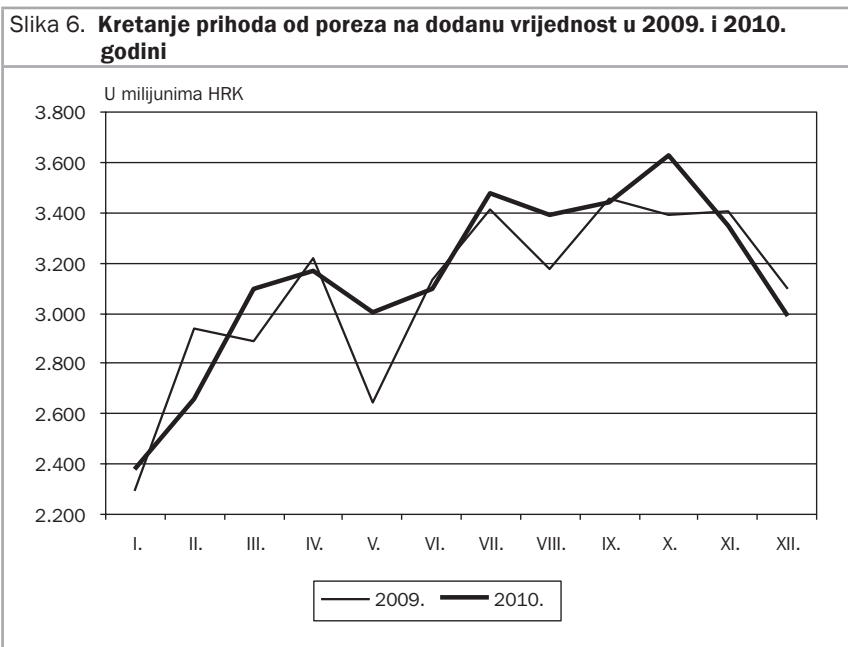
Izvor: Državni zavod za statistiku.

Posljednjih mjeseci snažan rast bilježe i proizvođačke cijene industrijskih proizvoda, čiji je međugodišnji rast u ožujku 2011. iznosio 7,1 posto, što predstavlja povećanje u odnosu na siječanj i veljaču kada je iznosio 5,1 i 6,9 posto. To je ujedno bila najveća stopa rasta zabilježena od listopada 2008. godine. Najznačajnije povećanje proizvođačkih cijena zabilježeno je kod energije, čije su cijene u ožujku porasle 13,7 posto na međugodišnjoj razini, a nešto umjerenije kod intermedijarnih proizvoda (6,4 posto) te netrajnih proizvoda za široku potrošnju (4,7 posto).

Prihodi proračuna u 2010. smanjeni za 2,9 posto, ...

Nepovoljna ekonomska kretanja tijekom 2010. godine odrazila su se na prikupljanje prihoda proračuna konsolidirane središnje države. Zbog toga je plan proračuna revidiran u kolovozu prošle godine, a došlo je i do izmjena u poreznom sustavu, točnije kod Zakona o porezu na dohodak i Uredbe o trošarinama, dok je Zakon o posebnom porezu na plaće, mirovine i druge

trošarina su utjecale i izmjene uredbi Vlade. Tako se promijenio iznos stope proporcionalne trošarine na cigarete, s primjenom od 1. listopada 2010. godine, koja je povećana s 30 na 33 posto maloprodajne cijene radi postupnog dostizanja minimalnih uvjeta i iznosa trošarine na cigarete propisanih direktivama EU-a. Također, uredbom se Vlade promijenila i visina trošarine za bezolovni motorni benzin koji se koristi kao pogonsko gorivo, s primjenom od 1. rujna 2010. godine, na način da se ona povećava s 2.850,00 HRK/1.000 l na 3.100,00 HRK/1.000 l, što čini povećanje od 0,25 kune po litri za koliko je ova trošarina bila smanjena u vrijeme snažnog rasta cijena naftnih derivata 2007. godine. Prihodi od pomoći, koji se najvećim dijelom odnose na povlačenje planiranih sredstava iz fondova EU-a, bili su za 34,7 posto manji od planiranih.

Izvor: Ministarstvo financija RH.

... a rashodi povećani za 1,7 posto

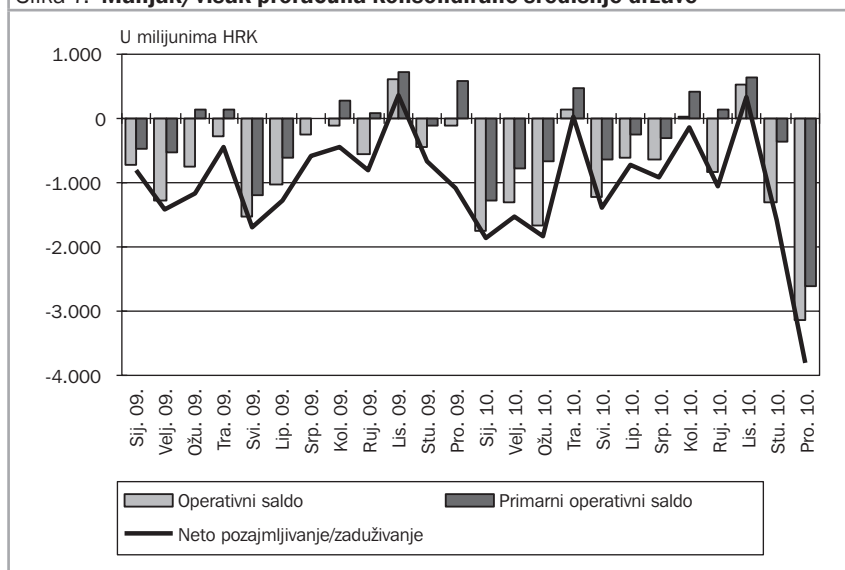
Prema preliminarnim podacima, u 2010. su godini rashodi proračuna konsolidirane središnje države iznosili 122,6 milijardi kuna, što je u skladu s planiranim, a na međugodišnjoj razini predstavlja rast od 1,7 posto. Od ukupno utrošenih sredstava najveći iznos, 56,9 milijardi kuna, odnosno 46,4 posto ukupnih rashoda, odnosio se na socijalne naknade. Unutar rashoda za socijalne naknade najveća izdvajanja su činile mirovine, zatim zdravstvo, dječji doplatak, porodiljne naknade te naknade nezaposlenima. Međugodišnji rast rashoda za socijalne naknade iznosio je 1,3 posto, a bio je čak i nešto manji od planiranog. Idući po važnosti su rashodi za zaposlene, koji su 2010. činili 25,6 posto ukupnih rashoda. Ovi su rashodi izvršeni u iznosu od 31,4 milijarde kuna, uz međugodišnji pad od 0,6 posto. Najveći međugodišnji rast bilježe rashodi za plaćanje kamata za prethodno podignute kredite (18,9 posto) u iznosu od 6,6 milijardi kuna. Rashodi za subvencije bilježe međugodišnje smanjenje od 2,5 posto i iznose 6,6 milijardi kuna, a najvećim su dijelom, kao i prethodnih godina, utrošeni na subvencije poljoprivredi, Hrvatskim željeznicama, brodogradnji te za obrt, malo i srednje poduzetništvo. Rashodi za korištenje dobara i usluga ostvareni su u iznosu od 10,3 milijarde kuna, čime su zabilježili međugodišnji rast od 4,7 posto. Najveći dio rashoda za korištenje dobara i usluga utrošen je na usluge telefona, pošte i prijevoza, usluge energije te usluge tekućeg i investicijskog održavanja. U rashode za korištenje dobara i usluga ulaze i sredstva izdvojena za korištenje fondova EU-a budući da povlačenjem sredstava iz fondova EU-a ujedno nastaje i obveza isplaćivanja domaće komponente za određene projekte. Sredstva za tu vrstu financiranja osigurana su na poziciji rashoda za korištenje dobara i usluga namijenjenih prvenstveno za intelektualne usluge.

Smanjenje državne nabave nefinancijske imovine

Tijekom 2010. godine neto nabava nefinancijske imovine na razini konsolidirane središnje države iznosila je 2,7 milijardi kuna, što je oko 25 posto manje nego 2009. Od navedenog je iznosa za nabavu nefinancijske imovine utrošeno 3,0 milijarde kuna, dok je prodajom prikupljeno 326,5

milijuna kuna. Nabava i prodaja nefinancijske imovine prvenstveno se odnosi na dugotrajnu imovinu, najviše na zgrade i građevine, te u nešto manjem obujmu na postrojenja i opremu. Zgrade i građevine su se više nabavljale kroz izvanproračunske fondove, dok su se postrojenja i oprema više nabavljali sredstvima državnog proračuna. S druge strane, neto pozicija financijske imovine konsolidirane središnje države povećala se za 2,8 milijardi kuna. Tako se iznos novca i depozita povećao za 1,4 milijarde kuna, dok se ostatak promjene domaće financijske imovine odnosio na zajmove i dionice.

Slika 7. **Manjak/višak proračuna konsolidirane središnje države**

Izvor: Ministarstvo financija RH.

Neto obveze države povećane za 17,2 milijardi kuna

U 2010. godini neto su obveze konsolidirane središnje države povećane za 17,2 milijarde kuna, što je oko 1,1 posto manje nego 2009. godine. Neto domaće obveze narasle su za 12,9 milijardi kuna, pri čemu je zabilježeno novo zaduživanje zajmovima u iznosu od 10,6 milijardi kuna. Otplata obveza po domaćim zajmovima iznosila je 9,9 milijardi kuna. Izdane su domaće obveznice u iznosu od 15,5 milijardi kuna, dok je istovremeno

otplaćeno 3,3 milijarde kuna obveznica. Inozemne obveze konsolidirane središnje države povećale su se tijekom 2010. godine za 4,4 milijarde kuna, ponajprije zbog izdavanja obveznica na inozemnom tržištu, ali i uzimanja inozemnih zajmova. Tako je u 2010. godini izdano 7,2 milijarde kuna inozemnih obveznica, a otplaćeno 3,7 milijardi kuna. Novo zaduživanje inozemnim zajmovima iznosilo je 2,5 milijardi kuna, dok su otplaćeni inozemni zajmovi iznosili 1,6 milijardi kuna.

Tablica 1. Glavni ekonomski pokazatelji				
	2009.	2010.	2011.	
REALNA GOSPODARSKA AKTIVNOST				
Bruto domaći proizvod, realni (%-tna promjena)	-6,0	-1,2	-0,6	1. tromjesečje
Industrijska proizvodnja, fizički obujam (%-tna promjena)	-9,2	-1,4	-3,6	siječanj-ožujak
Trgovina na malo, realni promet (%-tna promjena)	-15,3	-1,8	-0,4	siječanj-ožujak
Građevinarstvo, fizički obujam (%-tna promjena)	-6,5	-15,9	-7,7	siječanj-veljača
Turizam, noćenja (%-tna promjena)	-1,4	2,6	-4,4	siječanj-veljača
ZAPOSLENOST, PLAĆE I CIJENE				
Stopa registrirane nezaposlenosti	14,9	17,4	19,6	veljača
Neto plaća (%-tna promjena)	2,6	0,6	1,6	siječanj
Potrošačke cijene (%-tna promjena)	2,4	1,1	2,6	ožujak
VANJSKOTRGOVINSKA RAZMJENA				
Izvoz roba, EUR (%-tna promjena)	-21,6	18,2	2,4	siječanj-veljača
Izvoz roba i usluga, EUR (%-tna promjena)	-18,8	8,9	-	
Uvoz roba, EUR (%-tna promjena)	-26,9	-0,6	-0,9	siječanj-veljača
Uvoz roba i usluga, EUR (%-tna promjena)	-24,7	-0,7	-	
PRORAČUN, KAMATNE STOPE I TEČAJ				
Neto pozajmljivanje/zaduživanje (opća država, mlrd. kuna)	-10,72	-14,62	-	
Kamatna stopa na kratkoročne kunske kredite bez valutne klauzule (kraj razdoblja, u % na godišnjoj razini)	11,22	10,05	10,30	veljača
ZIBOR (prekonoćni krediti, u % na god. razini, kraj razdoblja)	0,73	0,82	0,39	ožujak
Tečaj EUR (kraj razdoblja)	7,31	7,39	7,38	ožujak
Tečaj USD (kraj razdoblja)	5,09	5,57	5,24	ožujak

Napomena: Postotne promjene su u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Izvori: Državni zavod za statistiku, Hrvatska narodna banka, Ministarstvo financija RH i www.reuters.hr.